

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
DERS İZLENESİ HAZIRLAMA KILAVUZU

Ders izlencesi, dersin içeriğini listeleyen bir belgeden ziyade öğrenme sürecinin nasıl kurgulandığını gösteren bütüncül bir tasarım formudur. Bu nedenle izlence hazırlanırken formun bölümlerini ayrı ayrı doldurmaktan ziyade, bu bölümler arasındaki ilişkilerin tutarlı bir şekilde kurulması esastır. Aşağıda sunulan ilkeler, ders izlencesinin pedagojik bütünlüğünü sağlamak üzere izlenebilecek tasarım sürecini ortaya koymaktadır.

1. Dersin amacını öğrenme perspektifinden tanımlama

Dersin amacı, içerik aktarımını değil, öğrencide hedeflenen dönüşümü ifade etmelidir. Bu bağlamda amaç, ders kapsamında ele alınacak konuların sıralanmasından ziyade, öğrencinin ders sonunda geliştirmesi beklenen anlayış, bakış açısı ve düşünme biçimi üzerinden kurgulanmalıdır. Amaç ifadesi, dersin yönünü belirleyen bir çerçeve sunmalı; öğrencinin neyi neden öğreneceğine dair anlamlı bir bütünlük oluşturmalıdır.

2. Öğrenim çıktıları üzerinden dersin omurgasını kurma

Ders tasarımının temelini öğrenim çıktıları oluşturur. Bu nedenle öğrenim çıktıları, öğrencinin ders sonunda hangi bilgi, beceri ve yetkinlikleri sergileyebileceğini açık ve ölçülebilir biçimde ifade etmelidir. Çıktılar yazılırken gözlemlenebilir eylem fillerinin tercih edilmesi, her bir çıktının tek bir kazanımı ifade etmesi ve farklı yeterlilik türlerini dengeli biçimde kapsaması önem taşır. Bu bağlamda:

Bilgi, öğrencinin alanına ilişkin kavram, kuram ve olgulara dair sahip olduğu bilişsel birikimi ifade eder. (Örnek: Din eğitimi yaklaşımlarının temel özelliklerini açıklar.)

Beceri, öğrencinin sahip olduğu bilgiyi kullanarak analiz etme, yorumlama ve uygulama yapabilme kapasitesini ifade eder. (Örnek: Farklı din eğitimi yaklaşımlarını karşılaştırarak analiz eder.)

Yetkinlik ise öğrencinin bilgi ve becerilerini belirli bir bağlamda sorumluluk alarak, eleştirel ve etik bir biçimde kullanabilme düzeyini ifade eder. (Farklı inanç ve kültürel arka planlara sahip öğrenciler için kapsayıcı bir din öğretimi planlar.)

Bu ayırım, öğrenim çıktılarının yalnızca bilgi düzeyinde kalmamasını; aynı zamanda uygulama ve değerlendirme boyutlarını da içermesini sağlamak açısından önemlidir.

Bu aşamada belirlenen öğrenim çıktıları, dersin diğer tüm bileşenleri için referans noktası işlevi görür. Dolayısıyla izlencenin geri kalan bölümleri bu çıktılarla uyumlu olacak şekilde yapılandırılmalıdır.

3. Öğretim yöntemlerini öğrenim çıktılarıyla uyumlu biçimde belirleme

Öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenim çıktılarının doğasına uygun olarak seçilmelidir. Farklı türdeki çıktılar, farklı öğrenme süreçleri gerektirir. Örneğin analiz, yorumlama veya değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilerin hedeflendiği durumlarda tartışma, metin çözümleme veya örnek olay incelemesi gibi yöntemler daha işlevsel hale gelirken; uygulama ve üretim gerektiren çıktılar için proje, uygulama veya performans temelli etkinlikler daha uygun olacaktır.

Bu bağlamda öğretim yöntemleri, öğrencinin pasif alıcı konumda kaldığı bir yapıdan ziyade, öğrenme sürecine aktif katılımını mümkün kılacak şekilde çeşitlendirilmelidir.

4. Ölçme ve değerlendirme süreçlerini öğrenme hedefleriyle hizalama

Ölçme ve değerlendirme süreçleri, öğrenim çıktılarıyla doğrudan ilişkili olacak şekilde kurgulanmalıdır. Her bir çıktının hangi araç ve yöntemlerle değerlendirileceği açık biçimde belirlenmeli; kullanılan ölçme araçlarının yalnızca bilgi düzeyini değil, analiz, yorumlama ve uygulama gibi üst düzey becerileri de kapsamı gözetilmelidir. Bu doğrultuda farklı değerlendirme yöntemlerinin bir arada kullanılması ve değerlendirme sürecinin yalnızca sonuç odaklı değil, aynı zamanda süreç odaklı bir yapıya sahip olması önemlidir.

Bu bağlamda, bilgi düzeyindeki öğrenim çıktıları yazılı sınavlar veya kısa cevaplı testlerle değerlendirilebilirken; analiz ve yorumlama gerektiren beceri düzeyindeki çıktılar ödev, metin inceleme veya örnek olay çalışmalarıyla; uygulama ve üretim içeren yetkinlik düzeyindeki çıktılar ise proje, performans görevi, sunum veya ders planı hazırlama gibi araçlarla daha uygun biçimde değerlendirilebilir.

5. Haftalık ders akışını öğrenme süreci olarak yapılandırma

Haftalık ders planı hazırlanırken içerik sıralaması kadar öğrenme sürecinin nasıl ilerleyeceği de dikkate alınmalıdır. Dersin haftalara bölünmesi, yalnızca konuların dağıtılması anlamına gelmemeli; öğrencinin adım adım ilerleyen bir öğrenme deneyimi yaşamasını sağlayacak şekilde kurgulanmalıdır.

Bu kapsamda her hafta, öğrencinin yalnızca dinlediği değil; düşündüğü, tartıştığı, analiz ettiği veya ürettiği bir öğrenme etkinliği içermelidir. Dersin en az %20'sinin (üç haftalık kısmının) öğrencilerin aktif katılımına dayalı etkinlikler (tartışma, uygulama, sunum, proje vb.) üzerinden yapılandırılması beklenmektedir.

Ayrıca haftalık planlama yapılırken öğrencinin ders dışı iş yükü de dikkate alınmalı; okuma, hazırlık ve ödev süreçleri gerçekçi bir zaman planlaması çerçevesinde belirlenmelidir.

6. Öğrenme ortamını destekleyen ders politikalarını oluşturma

Ders politikaları, dersin işleyişine ilişkin kuralları belirlemenin ötesinde, öğrenme ortamının niteliğini şekillendiren bir çerçeve sunar. Bu nedenle bu bölümde öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımı, sorumluluk alması, geri bildirim süreçlerine dahil olması ve akademik dürüstlük ilkelerine uygun davranması açık biçimde ifade edilmelidir.

Aynı zamanda sınıf içi etkileşimin saygı, açıklık ve karşılıklı öğrenme temelinde yürütülmesine yönelik ilkelerin de bu bölümde yer alması önemlidir.

7. Dersin iş yükünü (AKTS) öğrenme sürecine göre planlama

AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi), dersin öğretim elemanının ne kadar anlattığını değil, öğrencinin öğrenmek için harcadığı toplam zamanı ifade eder. Bu nedenle AKTS hesaplaması yapılırken yalnızca ders saatleri değil, öğrencinin ders kapsamında gerçekleştirdiği tüm öğrenme faaliyetleri dikkate alınmalıdır.

AKTS hesaplamasında temel ilke, öğrencinin bir yarıyıl boyunca bu ders için harcadığı toplam iş yükünün belirlenmesidir. Genel kabul gören uygulamaya göre 1 AKTS yaklaşık 30 saat öğrenci iş yüküne karşılık gelir. Örneğin 4 AKTS değerine sahip bir ders, öğrencinin dönem boyunca bu derse yaklaşık 120 saat ayırmasının beklendiği anlamına gelir.

Bu kapsamda öğrencinin dönem boyunca harcayacağı toplam sürenin hangi öğrenme faaliyetlerinden oluştuğunun izlenmeye yansıtılması gerekir. Ders saatleri, ders öncesi hazırlık

çalışmaları, ders sonrası tekrarlar, okuma etkinlikleri, ödevler, sunum hazırlıkları, proje çalışmaları, sınavlar ve sınav hazırlıkları iş yükü hesabına dâhil edilmelidir.

AKTS iş yükü tablosunda belirtilen faaliyetler ile haftalık ders planında yer alan öğrenci iş yükü açıklamalarının birbiriyle uyumlu olması beklenir. Örneğin haftalık planda “makale okuma”, “inceleme yazısı hazırlama”, “sunum hazırlığı” veya “örnek olay analizi” gibi faaliyetlere yer verilmişse, bu çalışmaların karşılığı olan sürelerin AKTS iş yükü hesabına da yansıtılması gerekir. Benzer şekilde AKTS tablosunda yer alan sınıf dışı çalışma sürelerinin de haftalık ders planında hangi öğrenme faaliyetleri kapsamında gerçekleştirileceğinin açık biçimde belirtilmesi beklenir. İş yükü hesaplamalarında öğrencinin gerçekte harcaması beklenen süreler esas alınmalı; hesaplamalar mümkün olduğunca gerçekçi ve tutarlı bir şekilde yapılmalıdır.

8. Dersin program içindeki yerini anlamlandırma

Öğrenim çıktıları ile program çıktıları arasındaki ilişki kurulurken amaç, dersin program bütünlüğü içindeki katkısını ortaya koymaktır. Bu nedenle yalnızca anlamlı ve doğrudan katkı sunan ilişkiler işaretlenmelidir.

9. Ders İzlemlerinin Akreditasyon Sistemine Aktarılması

Kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerinin izlenebilirliğini artırmak amacıyla ders izlemlerinin Akreditasyon İzleme Sistemi üzerinden hazırlanması ve güncellenmesi planlanmıştır. Bu sistem sayesinde ders izlemleri merkezi olarak takip edilebilmekte, program ve ders düzeyindeki eğitim-öğretim süreçlerine ilişkin veriler düzenli olarak izlenebilmekte ve gerekli iyileştirme çalışmaları için kullanılabilir. Ayrıca izlemler sistem üzerinden öğrencilerle paylaşılabilir.

Öğretim elemanlarının hazırladıkları ders izlemlerini ilgili dönem başlamadan önce sisteme aktarmaları ve gerekli güncellemeleri sistem üzerinden gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Akreditasyon İzleme Sistemine kurum e-posta adresiniz ile aşağıdaki bağlantı üzerinden giriş yapabilirsiniz:

<https://abys-ivory.vercel.app/tr/login>

Sisteme giriş yapıldıktan sonra ders bilgileri, öğrenim çıktıları, haftalık ders planı, değerlendirme süreçleri ve AKTS iş yükü tablosuna ilişkin bilgiler ilgili alanlara girilmelidir. Sisteme aktarılan bilgilerin ders izlemlerinde yer alan bilgilerle tutarlı olması ve dönem başında öğrencilerle paylaşılan ders planını yansıtması önem taşımaktadır.

Sistem kullanımı sırasında karşılaşılan teknik sorunlar veya erişim problemleri için Eğitim Koordinatörlüğü ile iletişime geçilebilir.